

Jaarbericht 2016 AquaMinerals

Inhoudsopgave

Voorwoord Olaf van der Kolk	3
Dit zijn wij	4
Terugblik 2016	6
Duurzame resultaten	8
Kalkkorrels	10
Waterijzer	12
Overige reststromen	14
Verwachtingen 2017	18
Governance, financieel beleid & risicomanagement	20
Raad van Commissarissen	22
Jaarrekening	24

Circulair, eigenlijk heel gewoon

Jaar na jaar haalt de drinkwatersector meer waarde uit haar reststoffen. In dit verslag over 2016 laten we die waarde zien – in euro's en in duurzaamheid. Ook nemen we je graag mee in de stappen die we zetten om kringlopen te sluiten via circulaire toepassingen. Iets wat kinderen overigens heel gewoon blijken te vinden...

Duurzaam of circulair? Met beide woorden laten bedrijven zien dat ze 'groen' zijn. Toch zijn ze allerm minst inwisselbaar. Duurzaamheid is een relatief en lastig meetbaar begrip waar iedereen iets anders onder verstaat. Er zijn vele systemen ontwikkeld om het objectief en vergelijkbaar te maken. Vervolgens zijn de methodieken en systeemgrenzen echter zo complex geworden dat ze tot interpretatieverschillen leiden. De term duurzaamheid heeft daarmee aan kracht ingeboet; ze werd slachtoffer van haar eigen succes.

Circulair is wat dat betreft duidelijker: een grondstof is wél of niet circulair, gaat wel of niet terug de kringloop in. Michael Braungart, co-auteur van het bekende boek Cradle to Cradle zegt: *'De oplossing is niet om een product een beetje minder slecht te maken, maar om het volledig terug te brengen in de kringloop.'* Je zou dus kunnen zeggen dat circulair het ultieme duurzaam is.

Helaas is circulair werken in een aantal gevallen (nog!) niet per se duurzaam, bijvoorbeeld omdat er veel energie nodig is om een stof te regenereren. Maar dat is een kwestie van tijd. Bij doorontwikkeling van deze ketens worden ze per definitie efficiënter en dus duurzamer. Het is een van de meest fascinerende vraagstukken waar we ons bij AquaMinerals mee bezighouden.

Niets nieuws

Onlangs mocht ik voor groep 6 van een basisschool – kinderen van 9 en 10 jaar – vertellen over mijn werk. Vol trots sprak ik over wat we al bereikt hebben. Ik liet verschillende producten zien waarin stoffen van de drinkwatersector verwerkt zijn. De kinderen stelden me echter allerlei andere vragen. Waarom heb je dit beroep gekozen? Wat heb je gestudeerd? Het verhaal over de reststoffen en de hieruit gemaakte

producten namen ze min of meer voor kennisgeving aan. Heel logisch vonden ze dat, niets nieuws. Toen drong het pas goed tot me door: circulair is eigenlijk heel gewoon.

En eigenlijk wisten onze voorouders – althans van vóór de wegwerpmatschappij – dat ook al. Zij kenden geen overvloed aan goedkope grondstoffen en producten die niet de moeite waard waren om te repareren of opnieuw te gebruiken. Je liet je melkfles opnieuw vullen, de schillenboer kwam langs de deur en elk dorp had een klokkenmaker en meubelreparateur.

Terug naar vroeger dan maar? Natuurlijk niet. Vandaag de dag hebben we de beste technologie beschikbaar om de wereld steeds een stukje beter en gezonder te maken. Maar hoe mooi is het om naar oplossingen te zoeken door de ogen van een kind? Niet uitgaan van beperkende wetgeving of andere belemmeringen, maar gewoon ontdekken. Zonder oordeel. Kinderen hebben de toekomst. Liefst in een circulaire samenleving.

Olaf van der Kolk
Directeur

Dit zijn wij

Historie

In 1991 constateerde Vewin in haar Milieuplan dat een schoon milieu essentieel is voor de drinkwaterbedrijven én dat zij hier zelf een rol in kunnen spelen. Namelijk door reststoffen milieuhygiënisch verantwoord af te zetten. Die gedachte vond gehoor in de hele Nederlandse drinkwatersector. Omdat het beheer van reststoffen natuurlijk niet tot de *core business* van de sector behoort, werd in 1995 een gespecialiseerde organisatie opgericht: Reststoffenunie Waterleidingbedrijven.

Dat was het begin van een heel andere kijk op reststoffen. Tot die tijd stapelden de stoffen zich op, overal in het land. Het afvoeren was immers erg duur. Door gezamenlijk op te trekken, onder meer bij onderzoek, kwaliteitsbeheer, in- en verkoop, daalden de kosten snel. De ketens werden transparant en de inspanningen om de kwaliteit en leverbaarheid te verhogen, leverden resultaat op. Allereerst voor het milieu, maar gaandeweg werden de nieuwe bestemmingen ook economisch steeds aantrekkelijker. De toepassingen werden in de afgelopen jaren gestaag hoogwaardiger. Op 1 juli 2016 veranderde Reststoffenunie haar naam in AquaMinerals.

Vandaag

Vandaag de dag hebben de meeste reststoffen een positieve verkoopwaarde; aan een toenemend aantal reststromen wordt zelfs geld verdiend! Door het hergebruik van reststoffen, en daarmee het behoud van natuurlijke bronnen en primaire grondstoffen, werken we bovendien mee aan het verlagen van de milieuoetafdruk van de watersector.

Tot jaren '90 : reststoffen = afval

Afgelopen 25 jaar :
nieuwe bestemmingen
voor reststoffen.

Vanaf 2015 en in de
(nabije) toekomst : op
weg naar circulaire
toepassingen

Dit doen we

Voor en namens onze participanten:

- voeren we regie op de keten;
- kopen we logistieke diensten in;
- verkopen we de rest- en bijproducten;
- innoveren en valoriseren we via onderzoek samen met participanten, afnemers en kennisinstituten;
- monitoren, borgen en (indien nodig) verhogen we de kwaliteit van de reststoffen;
- regelen en onderhouden we de benodigde certificaten en verklaringen;
- monitoren, lobbyen en adviseren we rondom beleid, wet- en regelgeving;
- geven we transparantie in geld- en goederenstromen;
- geven we gevraagd en ongevraagd advies.

Zo staan wij in ons werk

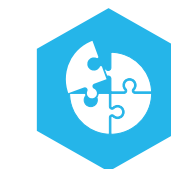
In ons dagelijks werk en bij onze toekomstplannen staan deze waarden voorop:

Verbindend rondom gedeeld belang – Alleen samen kunnen we succesvol zijn.

Maatschappelijk ondernemend – Het belang van mens en milieu nemen we zeer serieus.

Innovatief – Steeds op zoek naar nieuwe toepassingen; de mogelijkheden zijn eindeloos.

Betrouwbaar – Vanzelfsprekend. Betrouwbaarheid zit in onze haarvaten.

Verbindend rondom
gedeeld belang

Maatschappelijk
ondernemend

Innovatief

Betrouwbaar

Onze participanten

Alle tien de Nederlandse drinkwaterbedrijven zijn aandeelhouder in AquaMinerals. In 2015 trad onze eerste buitenlandse participant toe: De Watergroep uit België. Het aantal aandelen is gebaseerd op het volume drinkwater dat een waterbedrijf jaarlijks produceert.

Vitens N.V.	26,9 %
Brabant Water N.V.	18,8 %
Evides N.V.	11,9 %
De Watergroep	9,8 %
N.V. PWN Waterleidingbedrijf Noord-Holland	7,7 %
N.V. Waterleiding Maatschappij Limburg	5,9 %
Dunea N.V.	5,5 %
Stichting Waternet	5,0 %
N.V. Waterleidingbedrijf Groningen	3,4 %
Oasen N.V.	2,6 %
WMD Drinkwater B.V.	2,4 %

Het totaal komt door afronding uit op 99,9%

AquaMinerals treedt op namens het *collectief* als het gaat om inkoop, verkoop, innovatie en valorisatie van reststoffen. De opbrengsten en kosten van de reststromen rekenen we echter af met de *individuele* participant. Dat betekent in de praktijk dat elk waterbedrijf haar inspanningen om de kwaliteit en leverbaarheid te verbeteren, terugziet in hogere opbrengsten en lagere kosten.

De Watergroep

Eind 2015 verwelkomden wij De Watergroep als nieuwe participant. In 2016 leerden we elkaar nog beter kennen en stemden we de processen op elkaar af. Al zijn we burens, in de praktijk blijken er toch veel verschillen te zijn in werkwijzen en wet- en regelgeving. Overigens kunnen we die prima overbruggen. Bestaande verplichtingen zijn netjes afgebouwd en/of overgedragen. Hoe jong de samenwerking ook is, we zien nu al voordelen bij de in- en verkoop. Plus de wederzijdse toegevoegde waarde bij innovatie, zoals bij de ontwikkeling van ijzerpellets, het terugwinnen van fulvinezuren en het borgen van de kwaliteit.

Terugblik 2016

Mijlpalen!

- In 2016 is opnieuw een recordhoeveelheid reststoffen via AquaMinerals afgevoerd: 208.500 ton.
- Voor het eerst verdiende een drinkwaterbedrijf onder de streep geld aan haar reststoffen; dus de som van alle kosten en alle baten van alle reststoffen, inclusief de kosten van AquaMinerals.
- Voor struviet, steekvast waterijzer, vloeibaar waterijzer en kalkkorrels waren de opbrengsten hoger dan de afvoerkosten.
- We konden de organisatiekosten in 2016 dusdanig laag houden, dat 18% van de aandeelhoudersbijdrage kon worden gerestitueerd.
- De nettokosten per aandeelhouder per ton waren niet eerder zo laag.

Proeftuin Zand met de waterschappen

Samen met de Energie- en Grondstoffenfabriek en vijftien waterschappen heeft AquaMinerals de Proeftuin Zand opgezet. In 2017 gaan we gezamenlijk bekijken in hoeverre we waarde kunnen halen uit het zand van de verschillende rwzi's. Bijvoorbeeld door nieuwe ketens te realiseren waarbij zand als (secundaire) grondstof kan dienen voor andere sectoren. Hiervoor zullen we de markt bevragen, juridische kaders onderzoeken, de kwaliteit bepalen en naar de meest optimale logistiek zoeken.

Eigen reststoffen hergebruiken als hulpstoffen; in 2016 maakten we grote stappen richting de ultieme kringloop! (Lees meer op pagina 8)

Kerncijfers

	2016	2015	2014	2013
Resultaten				
Opbrengst	€ 5.105.800	€ 4.989.100	€ 4.965.800	€ 4.256.300
Omzet niet-aandeelhouders in %	4,1	2,9	2,7	2,4
Totale afvoerkosten	€ 3.245.100	€ 3.290.300	€ 3.322.700	€ 3.019.500
Bruto marge in % van de omzet	36	34	33	29
Bedrijfsresultaat	€ 1.200	€ 18.200	€ 6.600	€ 107.300
Netto kosten aandeelhouder per ton ¹	€ 11,86	€ 12,90	€ 14,41	€ 14,37
Vermogen				
Balanstotaal	€ 2.431.100	€ 1.822.700	€ 1.536.100	€ 1.622.600
Eigen vermogen	€ 787.500	€ 786.600	€ 692.700	€ 686.100
Liquiditeit (quick ratio)	1,5	1,7	1,8	1,7
Gegevens grondstoffen				
Aanbod in tonnen	208.500	204.100	187.500	175.700
Recylce percentage	87	81	81	87
Vervoerskilometers per ton reststof ²	3,1	2,7	3,1	3,3
Personeel				
Aantal werknemers fte per ultimo verslagjaar	7,7	7,2	7,1	7,1
Arbeidsverzuim in %	2	2	5	1
Gemiddeld netto verkoopwaarde per fte	€ 178.200	€ 173.600	€ 185.000	€ 163.500

¹ incl. bedrijfsresultaat ² gerekend vanaf de waterproductielocaties van de participanten

Een jaar van (green) deals

Veel van onze huidige leveringsketens (en die we nog willen realiseren) zijn nieuw en dus nooit eerder ingericht. Dat brengt de nodige uitdagingen met zich mee. In de meeste gevallen kunnen we die als sector en met de stakeholders oplossen. Lastiger wordt het als het gaat om de wet- en regelgeving, die vaak onbedoeld tegenwerkt. De overheid realiseert zich dat het aanpassen van deze belemmerende wetten (te) lang duurt en maakte daarom een aantal 'green deals' mogelijk.

In bepaalde gevallen en binnen spelregels kunnen we versneld toestemming krijgen om nieuwe circulaire ketens in te richten. Zo werkte AquaMinerals in 2016 mee aan het opnemen van struviet in de Green Deal North Sea Resources Roundabout. In oktober van vorig jaar zetten we onze handtekening onder de Ambitie Nutriënten in het kader van het Rijksbrede programma 'Nederland circulair in 2050'. Ook voor 2017 staan er nieuwe green deals op het programma.

Relatiedag 2016: een kijkje over de schutting

Op 24 november organiseerde AquaMinerals een ontmoetingsdag vol inspiratie voor relaties: van drinkwaterbedrijven tot afnemers, van operationele dienstverleners tot onderzoeksinstituten. De inspiratie zochten we bij organisaties en activiteiten waar we niet dagelijks mee te maken hebben, vandaar het thema 'over de schutting kijken'. Zo leerden we over nanotechnologie, hergebruik van ICT-hardware en de plastic soep in de oceaan, maar zagen we ook prachtige kunstwerken van keramiek gemaakt uit reststoffen. In de ochtend bezocht het gezelschap de slibontwatering bij waterwinstation Cornelis Biemond (Waternet) of waterzuiveringsinstallatie Leidsche Rijn (Hoogheemraadschap de Stichtse Rijnlanden). Het werd een dag die, zowel op inhoud als bezoekersaantal, de verwachtingen overtrof.

Routekaart Drinkwaterreststoffen 2030

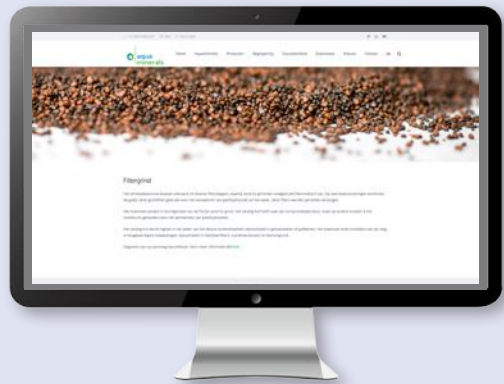
De wereld om ons heen verandert constant. Technologische ontwikkelingen, vervagende (en soms juist versterkte) grenzen, wet- en regelgeving en maatschappelijke vraagstukken noodzaken ons om dit in kaart te brengen en er tijdig op in te spelen. Door de complexiteit wordt de *time-to-market* voor de inzet van reststoffen in nieuwe toepassingen steeds langer. De hoge investeringen van de verschillende stakeholders gaan gepaard met lang(er)lopende leververplichtingen. Een gewenste situatie, maar het vraagt wel om een gedegen langetermijnvisie.

Op initiatief van AquaMinerals is samen met de sector de collectieve Routekaart Drinkwaterreststoffen 2030 vastgesteld. Langs de thema's financiën, duurzaamheid, ontzorging en imago kwamen we tot collectieve ambities. We keken hierbij naar termijnen van 3, 7 en 15 jaar. Begin 2017 formuleren we met de sector een aantal acties en projecten om deze ambities te kunnen realiseren. Vervolgens, ook in 2017, werken we de collectieve routekaart uit tot elf individuele routes, met specifieke aandacht voor de reststromen en ambities van elke participant voor zich.

Eigentijdse communicatie

Op 1 juli kreeg Reststoffenunie een nieuwe naam: AquaMinerals. Een digitale animatie kondigde dit aan en verwees ook naar de vernieuwde, interactieve website. Sindsdien plaatsen we geregeld nieuws op de website en vragen hiervoor extra aandacht via social media. Dit blijkt succesvol, zo wordt elk nieuwsbericht op LinkedIn minimaal 1.000 keer gelezen. In 2016 waren de berichten over de naamswijziging, de *green deal* struviet en het onderzoek naar humuszuren van PWN het populairst. Bezoekers die via de homepage binnenkomen, gaan

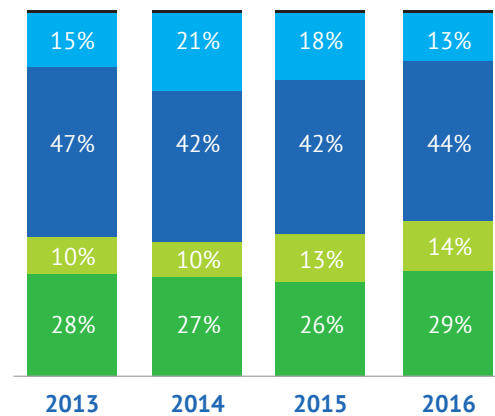
vaak eerst naar de pagina met onze medewerkers, op de voet gevolgd door de nieuwspagina's. Bijna 80% van de bezoekers bekijkt de website via een desktop, 16% via een mobiele telefoon en 4% via een tablet.

Duurzame resultaten

De klimaat- en milieuwinst is het grootst wanneer de reststoffen daadwerkelijk hoogwaardige primaire grondstoffen kunnen vervangen. Dat kan in toepassingen waarin de reststof eenmalig wordt (her)gebruikt. Echter, het mooiste is wanneer de reststof terecht komt in een gesloten kringloop en het hergebruik dus oneindig is. Dat drijft AquaMinerals om steeds meer circulaire toepassingen te ontwikkelen.

Recycling: lineair en circulair

■ start
■ bouwstof in infrastructurele werken
■ eenmalige recycling
■ technologische kringloop
■ biologische kringloop

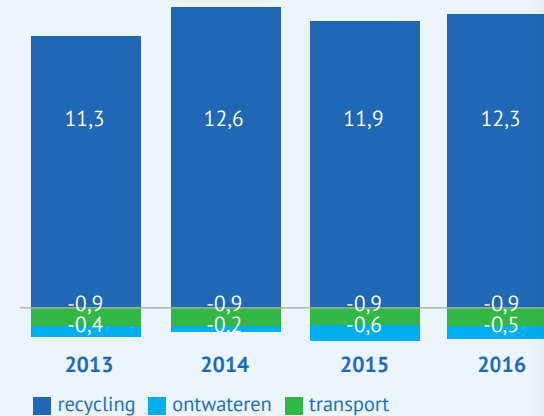
Het mooiste is wanneer de reststof terecht komt in een gesloten kringloop

Voetafdruk drinkwatersector verkleinen

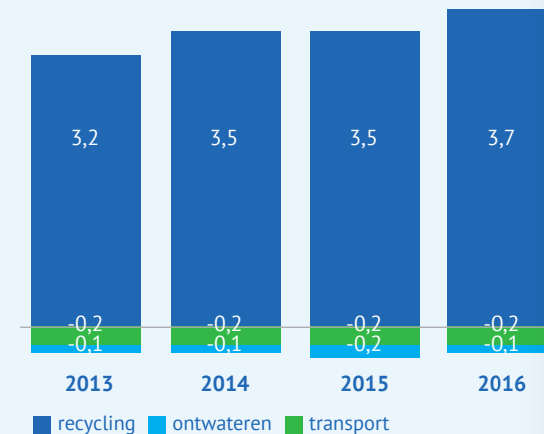
Hergebruik van reststoffen, en daarmee het behoud van natuurlijke bronnen en primaire grondstoffen, levert aantoonbare milieu- en klimaatwinst op. Met behulp van levenscyclusanalyses (LCA), gegevens over afzet en transport is de impact berekend van de reststoffenketen; van het waterproductieproces tot aan de toepassing bij de afnemer. De winst door vervanging van gangbare grondstoffen door drink- en proceswaterreststoffen is echter vele malen groter dan de impact van transport, opslag en ontwateren van de reststoffen. Per saldo werd in 2016 door de inzet van de reststoffen ruim 10 miljoen kg CO₂ equivalent uitgespaard. Dat komt neer op circa 5% van de CO₂ uitstoot van de Nederlandse drinkwaterproductie.

Gemeten in *eco-costs* werd ruim 3 miljoen euro aan milieuschade vermeden. Eco-costs zijn kosten die gemaakt worden om milieuschade, bijvoorbeeld door verzuring, fijnstof en klimaatverandering, te voorkomen.

Klimaatwinst reststoffen (vermeden CO₂ uitstoot in mln kg CO₂-equivalent)

Milieuwinst reststoffen (vermeden eco-costs in mln €)

Steeds meer hoogwaardige en circulaire toepassingen

Van de aangeboden reststoffen wordt vandaag de dag 99,9% nuttig toegepast, slechts 0,1% wordt gestort. In 2016 diende nog circa 13% van de reststoffen als bouwstof in infrastructurele werken; maar liefst 87% werd hoogwaardiger gerecycled. Een flinke verbetering ten opzichte van 2015.

Circulair

De drinkwatersector wordt steeds ambitieuzer om haar eigen reststoffen circulair toe te passen, dus in de eigen processen. We bekijken samen welke reststoffen hiervoor mogelijkheden bieden. In 2016 zijn grote stappen in deze richting gezet:

- Uit calciëtkorrels wordt nieuw entmateriaal gemaakt, deze toepassing is gereed in april 2017.
- Een nieuw coagulant uit waterijzer is al gereed voor de mestsector. We onderzoeken het gebruik voor de drinkwatersector.
- De inzet van pellets vervaardigd uit waterijzer bij arseenverwijdering. Ook deze toepassing is gereed; we doen onderzoek naar implementatie in het zuiveringsproces.

AquaMinerals werkt bij deze projecten onder meer samen in het Nutriënt Platform, de Energie- en Grondstoffenfabriek (waterschappen), met de markt en uiteraard de drinkwaterbedrijven zelf. Niet alleen de drinkwatersector is geïnteresseerd in deze hoogwaardige secundaire producten, maar ook diverse andere economische sectoren. Naast deze nieuwe circulaire toepassingen, gaat een steeds groter deel van de reststoffen als grondstof naar bedrijven die producten maken die gerecycled worden, zoals Desso-tapijt en de glasindustrie. En ook bij landbouwtoepassingen zien we dat de reststof weer onderdeel wordt van de (biologische) kringloop.

Efficiënt en duurzaam transport

Zo min mogelijk tussenopslag

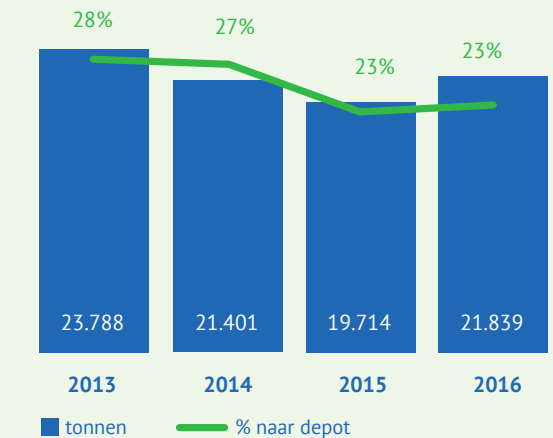
Waar het kan zetten we de reststoffen lokaal af. Met de drinkwaterbedrijven werken we eraan om het waterijzer al op de productielocatie op de juiste kwaliteit te krijgen, zodat het direct naar de afnemer kan. Minder tussenopslag betekent ook minder transport. Daarnaast plannen we het transport natuurlijk zo efficiënt mogelijk. Het percentage waterijzer dat via depot wordt geleverd was in 2016 stabiel op 23%. Veel minder kan dit niet worden omdat er speelruimte nodig is om vraag en aanbod in balans te krijgen, en om het waar nodig op specificatie te brengen.

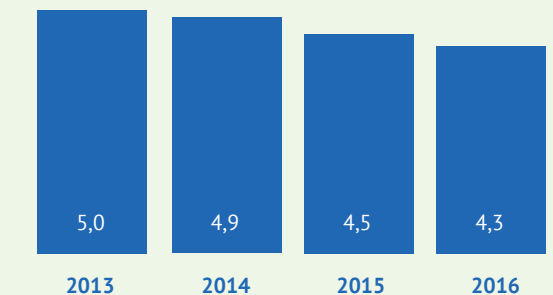
Minder CO₂ per ton transport

In 2016 daalde de CO₂ uitstoot per ton getransporteerde reststof nog verder. Dat is vooral te danken aan een groter aandeel transport per schip.

Gebruik tussenopslag waterijzer

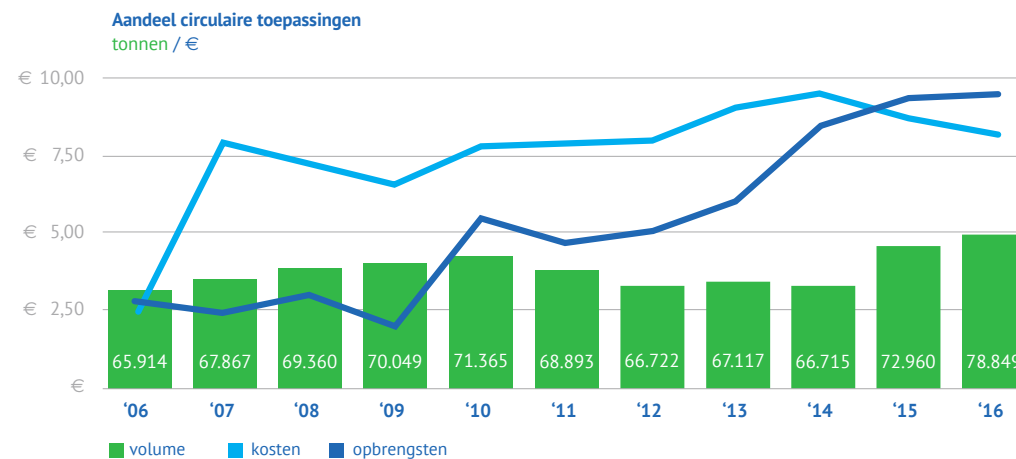
Klimaatvoetafdruk transport (kg CO₂-equivalent per ton reststof)

Kalkkorrels

Meer korrels, minder kosten

In 2015 hadden we al een positief resultaat op kalkkorrels; in 2016 heeft deze lijn zich doorgezet. Het volume groeide van 73.000 ton in 2015 naar 79.000 ton in 2016. Dit heeft enerzijds te maken met de toetreding van De Watergroep, anderzijds produceerden bijna alle drinkwaterbedrijven iets meer kalkkorrels.

Voor de pluimveesector

In 2016 zijn de eerste vrachten kalkkorrels geleverd aan de pluimveesector als vervanging voor kalksteentjes in legvoer. Mede dankzij de inspanning van Vitens is het gelukt om een GMP+ certificaat te verkrijgen voor de kalkkorrels van een aantal onthardingslocaties. Dit is een grote stap die deuren opent voor

andere hoogwaardige toepassingen in de *feed industry*. We onderzoeken die mogelijkheden samen met de drinkwaterbedrijven. We verwachten in de loop van 2017 grotere volumes kalkkorrels te kunnen leveren voor deze toepassing.

En in Desso tapijt

We leveren al enige tijd kalkkorrels aan Desso voor gebruik in volledig recyclebare tapijttegels. Hierbij liepen we steeds tegen het probleem aan dat de korrels van verschillende locaties tijdens het malen verschillend gedrag vertoonden. Zo waren de korrels soms te fijn en soms te grof. Dankzij de vasthoudendheid, energie en geduld van alle betrokken partijen zijn de problemen sinds het vierde kwartaal van 2016 opgelost. Sindsdien gaat de volledige productie van Brabant Water naar Desso. Dit hele proces heeft ons bovendien waardevolle informatie opgeleverd over het maalgedrag van de korrels, waar we in de toekomst ons voordeel mee kunnen doen.

Kalkkorrels tegen verzuring in binnen- en buitenland

Afgelopen jaar hebben we diverse bedrijven met kalkkorrels beleverd voor toepassing in de bodem. Kalk wordt in de bodem toegepast als pH regulator; zowel in Nederland als in het buitenland wordt het gebruikt om verzuring tegen te gaan. In het buitenland is een zure bodem vaker een probleem dan in Nederland; we zien de vraag naar kalkkorrels dan ook toenemen. De hardheid van de korrel is een van de goede eigenschappen voor deze toepassing. Bijkomend voordeel is dat de kalkkorrel niet stoft zoals andere kalkproducten en dus beter is te transporteren.

Goed voor
de bodem

Waterijzer vloeibaar en steekvast

Biovergisting in Frankrijk

Op het gebied van biovergisting was Frankrijk nog niet zo actief als Nederland, Duitsland en België, maar we zien ook daar het aantal biovergisters toenemen. Ook deze vergisters moeten hun zwavel gaan bestrijden en waterijzer is hiervoor een ideaal product. Omdat in Frankrijk de kwaliteit van waterijzer aanzienlijk minder is dan in Nederland, biedt dit kansen om een deel van de Franse markt te beleveren vanuit België. Via onze partners Biogas Plus en SEDE Benelux zijn de eerste vrachten steekvast waterijzer geleverd aan Franse vergisters.

Waterijzer in biovergisting, van vloeibaar naar steekvast?

In Nederland wordt vloeibaar waterijzer vooral toegepast in de biovergisting voor het binden van zwavel. Nederland is hierin uniek ten opzichte van de landen om ons heen, waar meestal steekvast waterijzer wordt gebruikt. Door de korte transportafstanden is het in ons land rendabel om vloeibaar waterijzer in te zetten. Toch zien we ook hier ook een toename van het gebruik van steekvast waterijzer. We onderzoeken of dit structureel is.

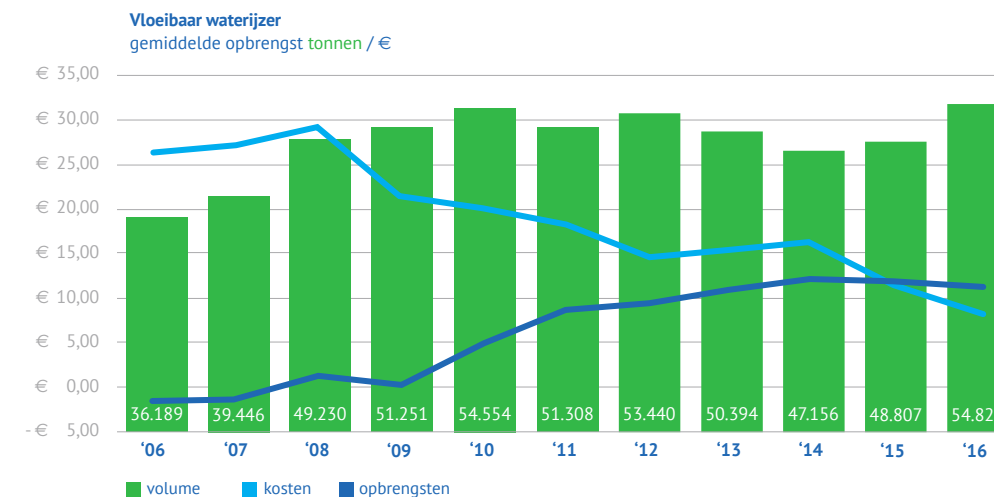
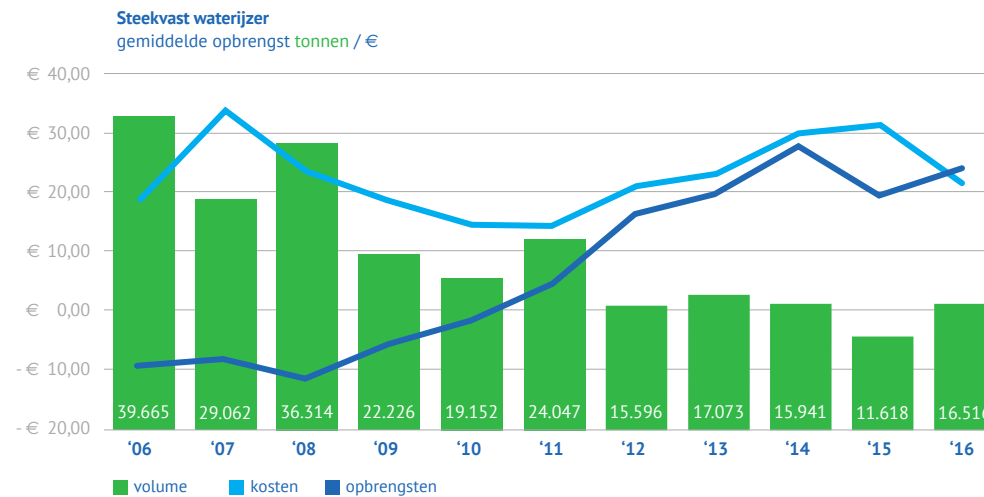
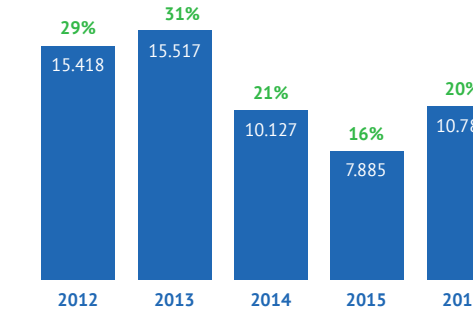
Hogere opbrengsten dan kosten

De volumes vloeibaar en steekvast waterijzer zijn beide toegenomen. Dit komt volledig voor rekening van de Nederlandse drinkwaterbedrijven; de toename van steekvast lag grotendeels in het batch-gewijs afvoeren van historische voorraden. Voor beide stromen waren de opbrengsten hoger dan de kosten, een positief resultaat dus. In 2017 zal het aanbod waterijzer groter zijn door het Belgische slib van De Watergroep dat AquaMinerals gaat vermarkten. Dit slib werd in 2016 nog voornamelijk via de bestaande contracten van De Watergroep afgezet (en dus niet via de boeken van AquaMinerals).

Tijdelijk meer vloeibaar waterijzer in depot

In 2016 kregen we te maken met een achteruitgang van de kwaliteit van het vloeibaar waterijzer. Een van de oorzaken was minder alertheid op de productielocaties, onder meer door personeelwisselingen, minder fysieke aanwezigheid en te late opvolging van bijvoorbeeld storingen in de silo's. Dit betekent dat er meer tonnen via depots gingen om het waterijzer op specificatie te brengen voor de afnemers. Met extra kosten als gevolg en meer transportkilometers, wat wij vanuit milieuoogpunt juist proberen te vermijden.

Hoeveelheid vloeibaar waterijzer via depot
tonnen per jaar

Agne Kucerenkaite, een Litouwse student aan de Design Academy in Eindhoven, gebruikte voor haar afstudeerproject waterijzer als kleurstof in linnen, glas en keramiek. Haar werk was te zien tijdens de Dutch Design Week.

Waterijzer als kleurstof

Overige reststromen

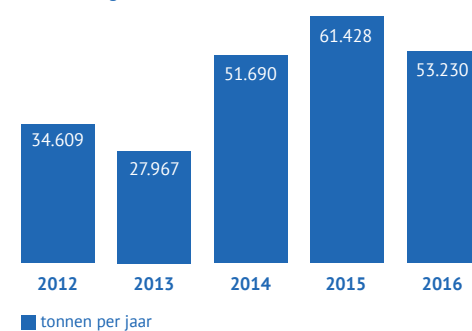
Overige reststromen zijn onder meer:

- poederkoolslib
- (ijzer)kalkslib
- vijverbodemslib
- aluminiumslib
- riviersediment
- filterzand- en grind
- struviet

De 'overige reststromen' hebben vaak meerdere fysieke en chemische bestanddelen, wat de inzet complexer maakt. Vanzelfsprekend blijven we ook voor deze stromen zoeken naar de hoogst haalbare toepassing. Zo zijn voor riviersediment en struviet al waardevolle bestemmingen gevonden.

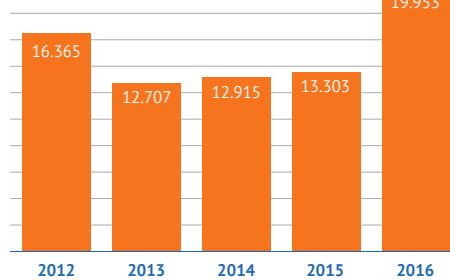
Substantieel minder volume

Totaal overige reststoffen

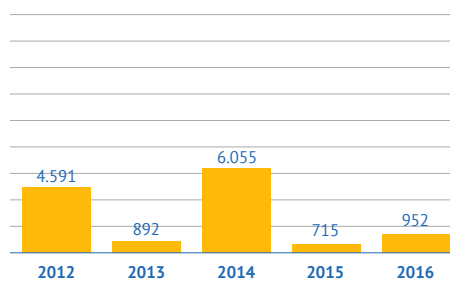

Voor het eerst in drie jaar is het volume van de overige reststoffen afgenomen, met 13% zelfs substantieel. De voornaamste reden is dat er in 2016 nauwelijks vijverbodemslib is afgevoerd: in 2015 was dat nog 17.000 ton tegenover 1.000 ton in 2016.

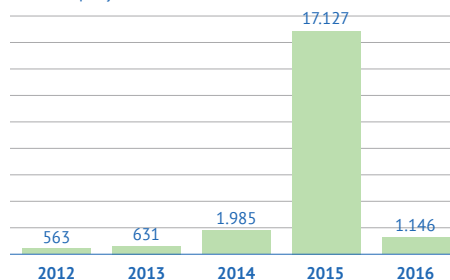
Aluminiumslib
Tonnen per jaar

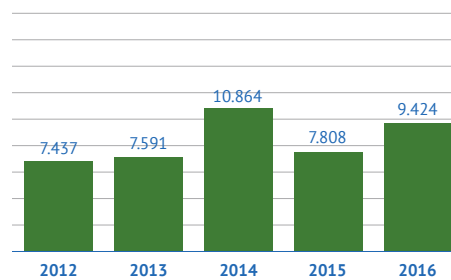
Poederkoolslib
Tonnen per jaar

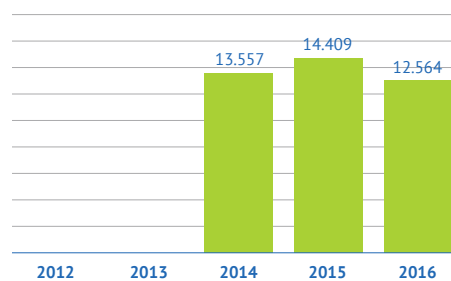
Vijverbodemslib
Tonnen per jaar

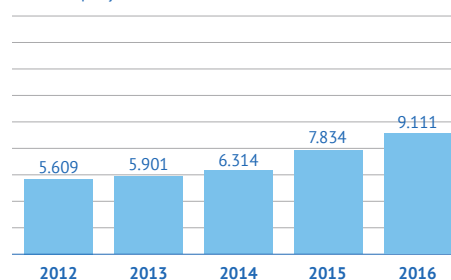
IJzer-/kalkslib
Tonnen per jaar

Riviersediment
Tonnen per jaar

Filterzand en -grind
Tonnen per jaar

Filtergrind doet het goed

In 2016 is een mooi volume aan filtergrind toegepast als zelfreinigende berm en als fosfaatbinder in helofytenfilters. Ook komend jaar kunnen we filtergrind in een aantal projecten toepassen. Daarnaast hebben we met onze partner Koers uit Hoogersmilde de mogelijkheid ontwikkeld om het filtergrind te zeven op diameter, waardoor het op specificatie geleverd kan worden.

Poederkool in een zeezoutbatterij?

In 2013 won Dr Ten, een bedrijf gespecialiseerd in product- en procesinnovatie, de Jan Terlouw Innovatieprijs voor de ontwikkeling van een zeezoutbatterij. Een dergelijke batterij is een uitermate schone en goedkope manier van energie opslaan. Deze opslagcapaciteit hebben we als maatschappij hard nodig in de omslag van fossiele naar duurzame energie. De batterij bestaat uit mineralen, zouten en koolstof. Eind 2016 is een onderzoek opgestart om te bekijken of het poederkool van de drinkwatersector geschikt kan worden gemaakt als koolstofbron in deze batterijen.

Verrassende resultaten

Financiële ontwikkeling overige reststromen

Terwijl het volume daalt, zijn de financiële ontwikkelingen minder positief. De acceptatiekosten per ton liepen op van € 7,78 in 2015 naar € 8,85 per ton in 2016. Dit komt door het wegvallen van één herkomstlocatie met vijverbodemslib met een positieve waarde.

Een andere reden is dat er minder (infrastructurele) werken zijn waar reststoffen als bouwstof worden toegepast, waardoor de verwerkingskosten omhoog gaan.

Markt voor ijzerpellets

Afgelopen jaar zijn twee TKI-projecten afgerond voor de toepassing van WRAP®, de ijzerpellets uit waterijzer. Beide onderzoeken leidden tot goede mogelijkheden om een markt voor deze producten te gaan ontwikkelen. De pellets kunnen worden toegepast in de gasfase waarin ze H₂S binden, maar we zien ook dat ze andere stoffen binden. Het is daarom ook een ideaal

product om geur te bestrijden. Daarnaast kan de pellet in water worden ingezet om fosfaat en arseen te binden, ook dit TKI-onderzoek was succesvol. Het mooie van deze onderzoeken is dat we voor alle toepassingen al concrete aanvragen hebben; de verwachting voor deze producten is dus positief. Onze uitdaging is nu om te zorgen voor een goede productielocatie.

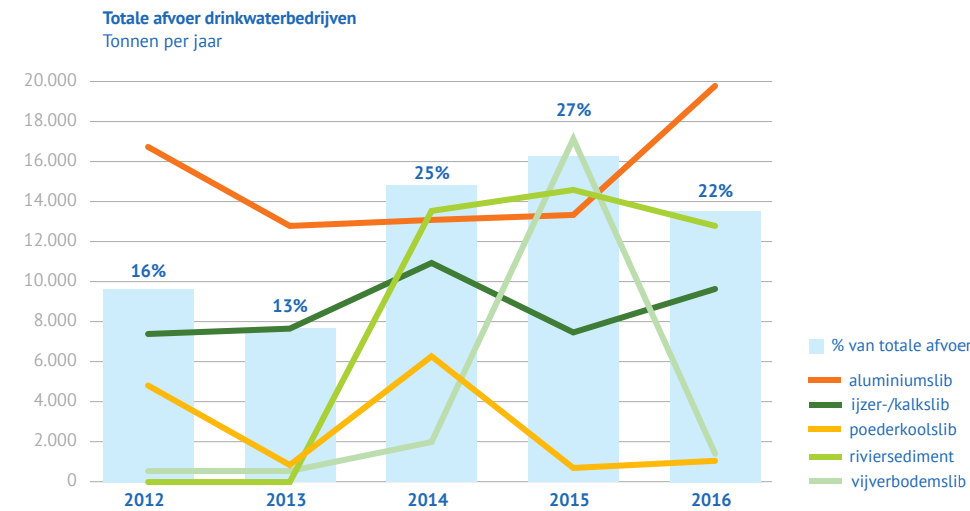
Positieve ontwikkelingen voor kalk- en ijzerkalkslib

De afzet van kalkslib en ijzerkalkslib ontwikkelde zich positief, maar dit geldt niet voor alle slibstromen. Afhankelijk van de chemische samenstelling zijn er enkele slibstromen die hoogwaardiger ingezet zouden kunnen worden. We zijn met een aantal potentiële afnemers in een vergevorderd stadium voor verdere ontwikkeling. Voorbeelden hiervan zijn: verwerking in een product om bodemdaling tegen te gaan, het direct belevaren van kalkslibben in de landbouw en het belevaren van de kalkzandsteenindustrie.

Aluminiumslib als derde grootste reststroom

In 2016 hebben we flink meer aluminiumslib afgezet dan het jaar ervoor: een stijging van maar liefst 50%! Hiermee is het de derde grootste reststroom geworden, na kalkkorrels en vloeibaar waterijzer, en zelfs groter dan steekvast waterijzer. De eerste reden voor deze groei is de toetreding van de Watergroep, die op haar locatie in Kluizen aluminium gebruikt als flocculant, de tweede is de toename van de aluminiumslib-productie bij Waterbedrijf Groningen.

Al het geproduceerde aluminiumslib wordt nuttig toegepast, maar we zien genoeg potentie om nog een verbeterlag te maken; enerzijds om het slib hoogwaardiger af te zetten en anderzijds om een beter financieel resultaat te krijgen. Verbeterpotentieel zit in het toepassen van het slib in natuurontwikkeling, het als briketten afzetten in de aluminium-industrie, of het terugvoeren naar de bauxietverwerkende industrie.

Succesvol struviet

AquaMinerals vermarkt het struviet van inmiddels vier waterschappen; in 2015 gebeurde dat nog alleen voor Waternet. Struviet is een magnesiumammoniumfosfaat kristal dat wordt gewonnen uit (onder andere) communaal afvalwater en separaat ingezamelde urine. Fosfaat is essentieel voor de wereldwijde voedselvoorziening, maar de voorraden worden steeds kleiner. Met de inzet van struviet als meststof kunnen we dit tekort deels opheffen. Deze uitbreiding van het aantal waterschappen dat struviet afvoert, maakt de positie van de waterschappen sterker, maar geeft ook meer leverzekerheid voor de afnemers.

Duurzaam plassen
voor struviet

Verwachtingen 2017

Stijgende lijn in financieel resultaat

We verwachten dat het operationele financiële resultaat voor de participanten de komende jaren blijft stijgen. Door innovaties, kwaliteitsborging en intensieve samenwerking met de markt, zal de verkoopwaarde van de stoffen toenemen. De operationele kosten, vooral voor transport en opslag, kunnen niet veel verder dalen. Veel van deze diensten zijn reeds scherp ingekocht en de inefficiënties zijn uit de leveringsketen gehaald.

De kosten die AquaMinerals namens haar participanten maakt 'binnen de poort' op de productielocaties zullen naar verwachting wel flink stijgen. We hebben het dan over onder meer baggeren, ontwateren en schoonmaken; activiteiten die de drinkwaterbedrijven in het verleden zelf uitvoerden. Nu liggen ze in toenemende mate bij AquaMinerals.

Marktontwikkeling

De markt voor secundaire grondstoffen wordt steeds volwassen, zowel aan de aanbod- als afzetkant. De negatieve beeldvorming rond reststoffen lijkt definitief verdreven. Een potentiële afnemer maakt een rationele afweging gebaseerd op prijs, functionele eigenschappen, milieuprofiel, kwaliteitsborging en leverbaarheid. Dit heeft uiteraard ook een positief effect op de waarde van de reststoffen. Wat tegelijkertijd betekent dat de levering niet langer vrijblijvend of experimenteel is, maar verplichtingen voor de sector met zich meebrengt.

Routekaart Drinkwaterreststoffen 2030

Eind 2016 heeft de watersector de collectieve Routekaart 2030 voor drinkwaterreststoffen vastgesteld (zie pagina 7). We verwachten hiervan drie belangrijke resultaten: versnelling van de valorisatie van de reststoffen, verlaging van de kosten en verbetering van het milieuprofiel. We zullen samen met de sector doorlopend en waar nodig prioriteiten vast- en bijstellen om de ambities te behalen. Een werkgroep komt hiervoor periodiek bijeen.

Aanbod reststoffen groeit

Het aanbod van reststoffen zal met enkele procenten per jaar blijven groeien. Deze groei komt slechts voor een klein deel van de huidige participanten. We verwachten voor- namelijk een groter aanbod vanuit andere delen van de waterketen, zoals de industriële en communale afvalwaterzuivering. Natuurlijk wordt het aanbod niet alleen bepaald door het volume, maar ook door de kwaliteit en leverbaarheid. In de hele keten wordt hard gewerkt om deze naar een nog hoger niveau te brengen door inspanningen op het gebied van kwaliteitszorg, product-ontwikkeling en ketenmanagement.

Investeren in innovatie

Innovatie blijft de belangrijkste pijler om de reststoffen continu te verbeteren en valoriseren. De komende jaren zal AquaMinerals dan ook aanzienlijk investeren in innovatieprojecten. Bij voorkeur zijn dat projecten waarbij zowel de drinkwaterbedrijven, marktpartijen als onderzoeksinstituten zijn aangesloten. Voor grote innovaties zullen we, zoals nu al gebruikelijk is, steeds een projectplan en -begroting opstellen die buiten de normale jaarplanning valt. Participanten kunnen ieder voor zich bepalen of zij deelnemen in een project.

Drinkwaterbedrijven worden steeds meer circulair

De drinkwatersector heeft een sterke ambitie om circulair in te kopen. Dit betekent dat er mooie kansen ontstaan om de eigen reststoffen te bewerken of regenereren tot nieuwe hulpstoffen voor het maken van drinkwater. Dat levert de komende jaren de meest uiteenlopende vraagstukken op, zowel op het gebied van technologie, kwaliteit, financiën als wetgeving. We zullen deze samen met de sector en andere stakeholders moeten oplossen. Uitdagend, maar we zijn op de goede weg. Zo toont de transitie van entmateriaal van zand naar een circulaire calciënt al aan wat er allemaal mogelijk is.

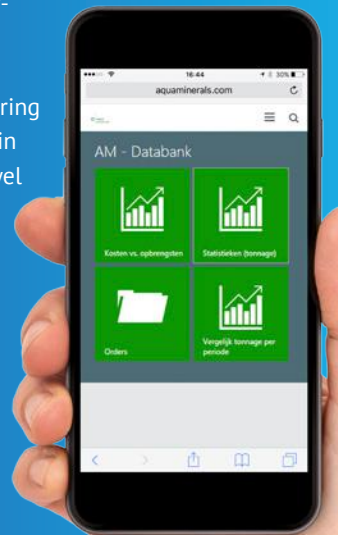

Meer verantwoordelijkheden voor AquaMinerals

Sinds jaren zijn de drinkwaterbedrijven zelf verantwoordelijk voor de kwaliteit en kwantiteit van het aanbod. Pas bij het ophalen door onze transporteur werden de stoffen onze zorg. We zien dat steeds meer drinkwaterbedrijven het management van de kwaliteit, kwantiteit en leverbaarheid op de productielocaties (willen) overdragen aan AquaMinerals. Zoals het beheer van de opslagsilo, -bunker of -vijver. Met moderne meet- en communicatiemiddelen verwachten we dit in de toekomst deels op afstand te kunnen monitoren en borgen.

ICT en automatisering nog efficiënter

Hoewel er in de afgelopen tijd al grote stappen zijn gezet, willen we de informatievoorziening rondom de geld- en goederenstromen nog efficiënter laten verlopen. De participanten hebben op dit moment al online inzicht in de stromen; later komt deze tool ook beschikbaar voor afnemers. Met het (meer) automatisch vullen van de database lijkt veel voordeel te behalen: het verder uitrollen van de transportapp in plaats van papieren bonnen en bijvoorbeeld digitale verzoeken voor het afhalen of brengen van stoffen. ICT speelt ook een ondersteunende rol in ketenmanagement. Kennis – tijdig en op afstand – van de kwaliteit en het volume op alle drinkwater-productielocaties, zorgt voor een efficiëntere uitvoering en minder fouten in de leveringen, zowel in kwaliteit, kwantiteit als planning.

Governance, financieel beleid & risicomanagement

Governance

Volgens de statuten van de vennootschap AquaMinerals zijn de belangrijkste bevoegdheden belegd bij de directeur en de Raad van Commissarissen (RvC). De Algemene Vergadering van Aandeelhouders (AVA) benoemt op voordracht van de RvC de commissarissen; de RvC benoemt de directeur.

De directeur leidt de vennootschap, is verantwoordelijk voor de realisatie van de doelstellingen, de strategie en het bijbehorende risicoprofiel, de resultaatontwikkeling en de maatschappelijke aspecten. Hij legt hierover verantwoording af aan de RvC in haar rol als toezichthouder, en aan de AVA als economische eigenaren van de vennootschap. Hij voorziet beide organen tijdig van alle informatie die nodig is voor de uitoefening van hun taken.

AquaMinerals is niet verplicht de principes en *best practice* bepalingen van de Nederlandse Corporate Governance Code toe te passen. Evengoed sluit de mate van transparantie en verantwoording die de Code oplegt, naadloos aan op de doelstellingen en bedrijfsvoering van AquaMinerals. Om invulling te geven aan de principes van de Governance Code zijn in 2011 diverse reglementen en statuten opgesteld danwel aangepast, hier is in 2012 het treasurystatuut aan toegevoegd.

In 2016 heeft de RvC, ook in het kader van corporate governance, haar eigen functioneren geëvalueerd (zie ook pagina 22).

Financieel beleid

Treasury

Conform het treasurystatuut is de uitkeringstoets slot-dividend opgesteld. Aan de hand daarvan zal het bestuur uitsluitend geven of de vennootschap, na uitkering aan de aandeelhouders, in staat is haar opeisbare schulden blijvend te kunnen voldoen.

Bedrijfsoperaties hebben geleid tot een positieve kasstroom. Conform de uitvoering van het treasurystatuut is het geheel toegevoegd aan de spaartegoeden.

Liquiditeitsrisico

De current ratio per 31 december 2016 is 1,5 en is 0,2 lager dan ultimo 2015, waarbij deze nog ruim boven de norm van 1,2 zit. De solvabiliteit is per balansdatum gedaald van 43% naar 32%, hetgeen nog 2% boven de norm is. De gemiddelde betalingstermijn van afnemers is 46 dagen en daarmee gelijk aan 2015.

De betalingstermijn van AquaMinerals is met 1 dag gedaald naar 34.

Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen van AquaMinerals is vastgesteld op één jaarsalaris van medewerkers in vaste dienst met een minimum van € 100.000. Per 31 december 2016 is dat € 718.000. Het eigen vermogen per ultimo 2016 bedraagt € 787.000.

Risicomanagement

Risicomanagement is onderdeel van het besturingsmodel van de vennootschap. Het risicoprofiel van AquaMinerals houdt in dat wij te allen tijde de reststoffen van onze participanten moeten afnemen en deze op een efficiënte, effectieve en milieuhygiënisch verantwoorde wijze moeten afzetten of bestemmen.

Met de RvC is afgesproken dat we elk jaar een risico-inventarisatie uitvoeren, deze wordt steeds in de eerste RvC-vergadering van het jaar geëvalueerd. Volgens afspraak benoemen we de risico's ook in het Jaarbericht van AquaMinerals. Voor 2016 zijn dit de belangrijkste geïdentificeerde bedrijfsrisico's.

Risico 1:

AquaMinerals kan de verwachtingen van aandeelhouder(s) niet waarmaken.

Samen met de nieuwe aandeelhouders hebben we veel tijd en energie gestoken in het afstemmen van het verwachtingspatroon. Financiën, governance, organisatie, technologie, innovatie en business development, regelgeving en compliance zijn tot in detail afgestemd en beschreven. We bespreken periodiek of de uitgangspunten nog steeds kloppen. Tot nu toe zijn de verwachtingen min of meer uitgekomen. Daar waar deze onverhoopt niet waargemaakt worden, bekijken we of er bijstelling nodig is of dat we juist extra inspanningen moeten leveren.

Risico 2:

Structurele samenwerking met de waterschappen komt niet van de grond.

Wanneer de samenwerking met de waterschappen onverhoopt niet van de grond zou komen, betekent dit dat een van de strategische groeiopties niet uitgevoerd kan worden. Om dit te voorkomen zetten we langs twee lijnen in op het welslagen hiervan. Enerzijds preventief: we onderzoeken wat de juridische en organisatorische mogelijkheden of risico's zijn. Anderzijds *is the proof of the pudding in the eating*. We zien in de praktijk dat de samenwerking loont: AquaMinerals verkoopt al voor verschillende bedrijven struviet, adviseert op een aantal dossiers en heeft een voorstel gemaakt voor de Proeftuin Zand, waarbij inmiddels 15 waterschappen zich hebben aangesloten.

Risico 3:

Onvoldoende middelen bij toenemende vraag naar diensten AquaMinerals 'binnen de poort'

Met activiteiten binnen de poort wordt bedoeld: het baggeren van vijvers, ontwateren van slib en schoonmaken van silo's op de productielocaties. De drinkwaterbedrijven wegen (zeker bij natuurlijk verloop) steeds vaker af of zij deze werkzaamheden zelf blijven doen of overdragen aan AquaMinerals. Voor het uitvoeren van deze activiteiten heeft onze organisatie de juiste en voldoende mensen nodig. Het huidige verdienmodel voorziet niet in de middelen hiervoor. We hebben daarom de gevolgen van deze niet-reguliere activiteiten beschreven in een beleidsdocument, dat is goedgekeurd door de AVA. Zo kunnen we goede afspraken maken met de participanten over de benodigde inzet van personeel en verrekening van de kosten.

Raad van Commissarissen

De RvC houdt toezicht op het beleid van de directeur en staat hem bij met advies. De Raad ziet vooral toe op de financiële prestaties en ontwikkelingen, naleving van de regelgeving en risicomanagement.

Voorzitter Roelof Kruize kijkt terug op een succesvol 2016

Enorm succesvol, noemt Kruize het afgelopen jaar. “Voor het eerst konden we geld teruggeven aan de aandeelhouders. Het bewijs dat we daadwerkelijk in staat zijn om waarde te halen uit de reststoffen. We voeren ze niet langer tegen hoge kosten af, maar verdienen er zelfs geld mee. Een grote stap!

Nog zo’n doorbraak is de samenwerking met de waterschappen. We ondervinden in de praktijk wat dit oplevert. Zo blijkt het vermarkten van struviet voor alle partijen waardevol, niet alleen financieel, maar zeker ook omdat we hiermee een bijdrage leveren aan het oplossen van een wereldwijd probleem: het tekort aan fosfaat. Daarnaast kijken we in de Proeftuin Zand samen naar mogelijkheden voor het zand van de rwzi’s.

Expansie over de grenzen was de derde ambitie van AquaMinerals. Eind 2015 trad onze eerste buitenlandse participant toe, De Watergroep uit België. Ruim een jaar later zien we dat ook deze samenwerking tot volle wederzijdse tevredenheid verloopt.

Waar AquaMinerals de breedte opzoekt, geldt dat ook voor de Raad van Commissarissen, die tot vorig jaar bijna uitsluitend bestond uit vertegenwoordigers van de drinkwater-

bedrijven. We zijn dan ook blij met de toetreding van mensen van buiten de watersector. Marjolein Demmers die vanuit duurzaamheid veel kennis en een groot netwerk met zich mee brengt, en Jan Erik Janssen die met zijn brede juridische ervaring een belangrijke rol speelt bij het inpassen van nieuwe activiteiten in de organisatie.

In 2016 besloot de RvC bovendien om voortaan elk jaar ons eigen functioneren onder de loep te nemen. Belangrijke uitkomst daarvan is het beter structureren van risicomanagement; in dit Jaarbericht brengen we daarom de bedrijfsrisico’s extra onder de aandacht. Daarnaast willen we als RvC-leden nóg meer gevoel krijgen bij de inhoud van het werk van de organisatie. In elke vergadering schuift voortaan een medewerker van AquaMinerals aan die ons bijpraat over een actueel en inhoudelijk thema. Niet alleen kunnen we ons dan nog beter inleven, het is ook gewoon ontzettend interessant.

Kortom, een mooi jaar, waarvoor onze complimenten aan het team en in het bijzonder aan Olaf van der Kolk, die in zijn eerste jaar als directeur van AquaMinerals uitstekend werk heeft verricht.”

Roelof Kruize

Samenstelling RvC

Per 31 december 2016 is de samenstelling als volgt:

Dhr. R. Kruize (1956),	Voorzitter, profiel drinkwaterbedrijven
Dhr. P. Fransman (1962),	Vice-voorzitter, financieel profiel
Dhr. J.E. Janssen (1969)	Lid, juridisch profiel
Mw. M. Demmers (1967)	Lid, business- en innovatieprofiel

(Her)benoemingsrooster

	benoemd	herbenoemd	aftreden
R. Kruize	31 december 2014	(mogelijk) 31 december 2017	-
P. Fransman	31 december 2012	31 december 2015	31 december 2018
J.E. Janssen	1 juli 2016	(mogelijk) 1 juli 2019	-
M. Demmers	31 december 2016	(mogelijk) 31 december 2019	-

Activiteiten RvC in 2016

De Raad van Commissarissen kwam in 2016 vier keer bijeen. De Raad besteedde onder meer aandacht aan:

- de financiële ontwikkelingen en resultaten van de organisatie ten opzichte van de begroting en andere doelstellingen;
- de bestemming van de winst;
- het communicatieplan en naamswijziging van AquaMinerals;
- de strategische groeiopties van AquaMinerals;
- de procedure en vervolgens benoeming van de heer J.E. Janssen per 1 juli 2016 en mevrouw M. Demmers per 31 december 2016;
- samenwerking tussen AquaMinerals en participanten op basis van open innovatie;
- verdienmodel niet-reguliere activiteiten AquaMinerals;
- de Vpb-plicht (AquaMinerals is sinds januari 2016 belastingplichtig voor de vennootschapsbelasting);
- begroting en jaarplan 2017;
- Routekaart drinkwaterreststoffen 2030;
- evaluatie van het functioneren van de RvC en de directeur;
- risicobeoordeling en risicomanagement;
- monitoring en toetsing uitvoering buitenlandbeleid.

Activiteiten AVA in 2016

De Algemene Vergadering van Aandeelhouders kwam in 2016 tweemaal bijeen. Hier werden de volgende besluiten genomen:

- instemming met het Jaarbericht en de jaarrekening 2015;
- het verlenen van decharge aan de directeur voor het gevoerde beleid en aan de leden van de RvC voor hun toezicht in het boekjaar 2015;
- de bestemming van het resultaat over 2015;
- instemming met de Routekaart drinkwaterreststoffen 2030;
- instemming met het verdienmodel voor niet-reguliere activiteiten;
- instemming met de naamswijziging per 1 juli 2016 van Reststoffenunie naar AquaMinerals;
- benoeming van de heer J.E. Janssen en mevrouw M. Demmers tot lid van de RvC;
- instemming met jaarplan en begroting 2017.

v.l.n.r. Roelof Kruize, Peter Fransman, Jan Erik Janssen en Marjolein Demmers

Jaarrekening 2016

Grondslagen voor de waardering

Algemeen

De belangrijkste bedrijfsactiviteit van de vennootschap betreft het ontzorgen van de drinkwaterbedrijven van de bij het bereidingsproces ontstane reststoffen. De vennootschap heeft de jaarrekening opgesteld volgens de wettelijke bepalingen van Titel 9 Boek 2 Burgerlijk Wetboek.

Vergelijkende cijfers

De vergelijkende cijfers zijn slechts voor vergelijkingsdoeleinden aangepast.

Immateriële vaste activa

De immateriële vaste activa wordt gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs, verminderd met de afschrijvingen. De periode voor afschrijving bedraagt vijf jaar. Ter grootte van de geactiveerde kosten dient een wettelijke reserve te worden opgenomen.

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa worden gewaardeerd tegen aanschaffingsprijzen, verminderd met een tijdsevenredige lineaire afschrijving op basis van de verwachte economische levensduur van de desbetreffende activa. Het afschrijvingspercentage bedraagt 20%.

Liquide middelen

De liquide middelen worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Indien niet anders vermeld, staan deze ter vrije beschikking.

Overige activa en passiva

De waardering geschiedt tegen nominale waarde.

Vorderingen

Vorderingen worden bij eerste verwerking opgenomen tegen de reële waarde inclusief transactiekosten en vervolgens gewaardeerd op de geamortiseerde kostprijs, onder aftrek van voorzieningen voor oninbaarheid. De reële waarde bij eerste verwerking en

de geamortiseerde kostprijs zijn gelijk aan de nominale waarde, tenzij er bij de eerste verwerking sprake is van transactiekosten of agio, disagio en andere afwijkingen tussen de reële waarde en de nominale waarde.

Grondslagen voor de resultaatbepaling

Opbrengsten, kosten en rente worden toegerekend aan de periode waarop deze betrekking hebben. De opbrengst betreft doorberekende afvoerkosten plus de gerealiseerde opbrengst (positief en negatief) van afnemers en adviesverlening. De directe afvoerkosten betreffen uitgaven voor ontginning, vervoer, opslag en keuring.

Pensioenlasten

De pensioenverplichtingen aan werknemers zijn ondergebracht bij een bedrijfstak-pensioenfonds. De over het boekjaar verschuldigde premie wordt ten laste van het resultaat gebracht. Verder wordt beoordeeld of er naast de premie andere verplichtingen uit de uitvoer- of verzekeringsovereenkomsten of uit toezeggingen aan werknemers zijn. In dat geval wordt een voorziening opgenomen. Als de looptijd van deze verplichtingen zich over meerdere jaren uitstrekt, wordt de voorziening gewaardeerd op contante waarde, berekend met een rentevoet op basis van het gemiddelde rendement van hoogwaardige ondernemingsobligaties. Vorderingen (niet zijnde premieafrekeningen) uit hoofde van de uitvoering-of verzekeringsovereenkomst, zoals winstdelingen en restituties op basis van een besluit van het pensioenfonds, worden uitsluitend in de balans opgenomen als de ontvangst hiervan onherroepelijk vaststaat. De dekkingsgraad van het pensioenfonds (ABP) is per 31 maart 2017 98,8%. Het herstelplan beoogt een dekkingsgraad van 128% per eind 2026 te realiseren. Daarvoor hoeven geen drastische herstelmaatregelen genomen te worden.

Vennootschapsbelasting

Als gevolg van een wetswijziging met ingangsdatum 01-01-2016 wordt AquaMinerals als Vpb-plichtige onderneming aangemerkt.

Balans per 31 december 2016

(na verwerking van het voorstel van de resultaatbestemming)

	31-dec-2016	31-dec-2015
	€	€
ACTIVA		
Vaste activa		
Immateriële vaste activa	40.000	50.000
Materiële vaste activa	7.474	9.365
Vlottende activa		
Vorderingen en overlopende activa	1.485.041	1.073.961
Liquide middelen	898.560	689.348
	2.431.075	1.822.674
PASSIVA		
Eigen vermogen		
Geplaatst en gestort kapitaal	475.202	475.202
Disagio	11.923-	11.923-
Agio	35.055	35.055
Wettelijke reserve	40.000	50.000
Overige reserves	249.191	238.271
	787.525	786.605
Kortlopende schulden		
Kortlopende schulden en overlopende passiva	1.643.550	1.036.069
	2.431.075	1.822.674

Toelichting op de balans

	31-dec-2016	31-dec-2015		31-dec-2016	31-dec-2015
	€	€		€	€
ACTIVA			VLOTTENDE ACTIVA		
Vaste activa					
Immateriële vaste activa			Vorderingen en overlopende activa		
Kosten voor Onderzoek en ontwikkeling			Debiteuren	1.398.398	986.671
Boekwaarde per 1 januari	50.000	-	Overlopende activa	86.643	87.290
Bij: investeringen	-	50.000		1.485.041	1.073.961
	50.000	50.000			
Af: afschrijving boekjaar	10.000	-			
			<i>Debiteuren</i>		
Boekwaarde per 31 december	40.000	50.000	Nominale waarde	1.398.398	986.671
Materiële vaste activa			<i>Overlopende activa</i>		
Inventaris			Nog te ontvangen opbrengsten	6.000	31.217
Boekwaarde per 1 januari	9.365	3.382	Vooruitbetaalde contractkosten	32.343	27.773
Bij: investeringen	1.588	9.572	Vooruitverrekende opbrengsten drinkwaterbedrijven	48.300	28.300
	10.953	12.954		86.643	87.290
Af: afschrijving boekjaar	3.479	3.589			
Boekwaarde per 31 december	7.474	9.365	De vorderingen hebben een looptijd van maximaal een jaar.		
Totale afschrijving	8.046	18.821	Liquide middelen		
Buiten gebruik genomen activa	-	-14.254	Deutsche Bank, ondernemersrekening	229.904	123.203
			Deutsche Bank, maand/kwartaal spaarrekeningen	66.306	164.622
Cumulatieve afschrijving	8.046	4.567	ING betaalrekening	33	21
			ING spaarrekening	602.317	401.502
				898.560	689.348

PASSIVA

Eigen vermogen

Geplaatst en gestort kapitaal

Stand per 1 januari (geplaatst)

Aandelenemissie *

Stand per 31 december (geplaatst)

In 2014 is het bedrag aangepast n.a.v. de inkoop van aandelen in 2003.

* In 2015 heeft De Watergroep voor € 75.680

1028 aandelen in AquaMinerals B.V. verworven.

Het maatschappelijk kapitaal bedraagt € 910.000 verdeeld in 20.000 aandelen van € 45,50 nominaal. Hiervan is € 475.202 gestort.

Agio

Stand per 1 januari

Mutatie boekjaar

Stand per 31 december

De mutatie in 2015 is ontstaan door de verkoop van:

1.242 aandelen in 2011, met een agio van € 4,95 per aandeel

1.028 aandelen in 2015, met een agio van € 28,12 per aandeel

Disagio

Deze post is ontstaan door de verkoop van 568 aandelen

met een disagio van € 21,00 per aandeel.

Wettelijke reserves

Reserve Onderzoek & ontwikkeling

Stand per 1 januari

Toevoeging aan de reserve

Onttrekking aan de reserve

Stand per 31 december

	31-dec-2016	31-dec-2015		31-dec-2016	31-dec-2015
	€	€		€	€
Overige reserves					
Stand per 1 januari	238.271	249.240			
Verkoop eigen aandelen	-	20.794			
Mutatie bestemmen wettelijke reserve O&O	10.000	50.000-			
Bij: dotatie winstbestemming	920	18.237			
	249.191	238.271			
Stand per 31 december					
Kortlopende schulden					
Kortlopende schulden en overlopende passiva					
Crediteuren	1.453.661	837.712			
Belastingen en premies sociale verzekeringen	51.887	94.343			
Overige schulden en overlopende passiva	138.002	104.014			
	1.643.550	1.036.069			
Belastingen en premies sociale verzekeringen					
Omzetbelasting december	11.763	50.622			
Vennootschapsbelasting	230	-			
Pensioenverplichtingen	13.524	6.764			
Loonheffing en sociale lasten	26.370	36.957			
	51.887	94.343			
Overige schulden en overlopende passiva					
Nog te betalen kosten	49.674	44.713			
Vooruitontvangen inkomsten op depots	26.000	14.400			
Vooruitontvangen t.b.v. toekomstige Reach-registratie	6.701	3.744			
Vakantiedagen	15.862	12.957			
Gereserveerd Vakantiegeld	5.796	1.387			
Verplichtingen uit CAO	33.969	26.813			
	138.002	104.014			
Niet uit de balans blijkende verplichtingen					
AquaMinerals is een huurovereenkomst aangegaan voor huisvesting van 7,5 jaar en leasecontracten voor auto's.					
Verplichtingen voor meer dan 1 jaar bedragen € 297.000 en voor langer dan 5 jaar € 15.100.					

Winst- en verliesrekening over 2016

	2016	2015
	€	€
Opbrengst		
Omzet reststoffen	5.064.043	4.982.358
Adviesverlening	41.798	6.745
	5.105.841	4.989.103
Jaarbijdrage aandeelhouders	919.900	897.100
Overige opbrengsten	1.745	69.342
Totale opbrengsten	6.027.486	5.955.545
Exploitatiekosten		
Directe afvoerkosten	2.722.383	2.791.381
Acceptatiekosten	522.753	498.875
Uitgekeerde opbrengst	1.578.557	1.419.655
Vooraf verrekende opbrengst tbv aandeelhouders	20.000-	35.200
	4.803.693	4.745.111
Bruto-omzetresultaat	1.223.793	1.210.434
Bedrijfslasten		
Personeel	748.245	692.706
Afschrijvingen	13.479	3.589
Verkoopkosten en PR	91.098	93.341
Onderzoek- en advieskosten	200.552	219.315
Huisvesting	43.215	40.140
Raad van Commissarissen	20.367	7.400
Overige bedrijfslasten	108.185	139.803
	1.225.141	1.196.294
Totale kosten	6.028.834	5.941.405
Bedrijfsresultaat	1.348-	14.140
Rentebaten	2.498	4.097
Resultaat voor belasting	1.150	18.237
Vennootschapsbelasting	230	-
Resultaat	920	18.237

Toelichting op de winst- en verliesrekening

	2016	2015		2016	2015
	€	€		€	€
Opbrengst			Bedrijfslasten		
Omzet reststoffen			Personeel		
Doorberekende afvoerkosten aandeelhouders	3.072.794	3.174.322	Directe loonkosten	546.232	533.010
Doorberekende afvoerkosten niet-aandeelhouders	48.619	25.376	Premies en sociale lasten	92.507	87.858
Opbrengst verkopen reststoffen aandeelhouders	1.824.367	1.664.026	Pensioenlasten	64.237	57.870
Opbrengst verkopen reststoffen niet-aandeelhouders	118.263	118.634	Indirecte loonkosten	20.927	10.968
	5.064.043	4.982.358	Inleenkrachten	24.342	3.000
				748.245	692.706
Adviesverlening			Personeelsbestand		
Adviesverlening tbv aandeelhouders	-	6.745	Het personeelsbestand bestond in 2016 uit 9 personen (7,7 fte).		
Adviesverlening tbv niet-aandeelhouders	41.798	-	Zij zijn in 2016 allen in vaste dienst; in 2015 waren er dat 8 (7,2 fte).		
	41.798	6.745			
			Verkoopkosten		
	5.105.841	4.989.103	Reis- en verblijfkosten	54.009	48.157
Directe afvoer- en acceptatiekosten			Contributies	8.309	8.225
Omzet behaald bij niet-aandeelhouders van AquaMinerals B.V.	3.245.136	3.290.256	PR	28.780	36.959
	208.680	144.010		91.098	93.341
Idem in procenten	4,1%	2,9%	Onderzoek- en Advieskosten		
Overige opbrengsten			Perspectief: Financieel	25.660	134.454
Opbrengst ijzersplit	1.745	-	Perspectief: Klant	62.031	39.786
Opbrengst door herbestemming kalkkorrels in opslag	-	69.342	Perspectief: Interne Processen	10.842	32.859
	1.745	69.342	Perspectief: Innovatie / lerend vermogen	102.019	82.216
				200.552	289.315
			Ten laste van gereserveerde onderzoek- & advieskosten	-	20.000-
			Ten laste van Immateriële activa O&O	-	50.000-
				200.552	219.315

Overige gegevens

Statutaire winstbestemmingsregeling

De bestemming van het resultaat is als volgt in artikel 27 van de statuten geregeld:

1. De winst staat ter beschikking van de algemene vergadering. Van de winst welke uit de door de algemene vergadering vastgestelde jaarrekening blijkt, kan evenwel een zodanig bedrag worden gereserveerd, als de algemene vergadering zal vaststellen.
2. De vennootschap kan slechts uitkeringen doen voor zover haar eigen vermogen groter is dan het gestorte en opgevraagde deel van het geplaatste kapitaal vermeerderd met de reserves die krachtens de wet moeten worden aangehouden.
3. Uitkering van de winst geschiedt eerst na vaststelling van de jaarrekening waaruit blijkt dat zij geoorloofd is.
4. Door de vennootschap gehouden aandelen of certificaten, en aandelen of certificaten die de vennootschap in vruchtgebruik heeft, tellen niet mee bij de berekening van de winstverdeling.
5. De algemene vergadering kan besluiten tot het doen van tussentijdse uitkeringen. Een besluit tot het uitkeren van een interim-dividend uit de winst over het lopende boekjaar kan tevens door de directie worden genomen. Uitkeringen als in dit lid bedoeld, kunnen slechts geschieden indien is voldaan aan het bepaalde in lid 2 van dit artikel.
6. Tenzij de algemene vergadering een andere termijn vaststelt, worden dividenden binnen dertig dagen na vaststelling ter beschikking gesteld.
7. De algemene vergadering kan besluiten dat dividenden geheel of gedeeltelijk in een andere vorm dan in contanten zullen worden uitgekeerd.
8. Ten laste van door de wet voorgeschreven reserves mag een tekort slechts worden gedelgd indien en voor zover de wet dat toestaat.
9. Is de som van het gestorte en opgevraagde deel van het kapitaal en de reserves die krachtens de wet moeten worden aangehouden, geringer dan het laatst vastgestelde wettelijk minimumkapitaal, dan moet de vennootschap een reserve aanhouden ter grootte van het verschil.

Bestemming resultaat 2016

Vooruitlopend op het daartoe te nemen besluit door de algemene vergadering van aandeelhouders is het resultaat over 2016 toegevoegd aan de overige reserves. Dit nog te nemen besluit is reeds in de jaarrekening 2016 verwerkt.

Accountantsverklaring

CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

Aan: de algemene vergadering van AquaMinerals B.V.

A. Verklaring over de in het jaarrapport opgenomen jaarrekening 2016

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2016 van AquaMinerals B.V. te Nieuwegein gecontroleerd.

Naar ons oordeel geeft de in dit jaarrapport opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van AquaMinerals B.V. per 31 december 2016 en van het resultaat over 2016 in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

De jaarrekening bestaat uit:

1. de balans per 31 december 2016;
2. de winst- en verliesrekening over 2016; en
3. de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van AquaMinerals B.V. zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

B. Verklaring over de in het jaarrapport opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarrapport andere informatie, die bestaat uit de overige gegevens.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van Titel 9 Boek 2 BW vereist is.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in Titel 9 Boek 2 BW en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening. Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de overige gegevens in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

C. Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het bestuur voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW. In dit kader is het bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de onderneming in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de vennootschap te liquideren of de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen.

Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de entiteit;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de onderneming haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een onderneming haar continuïteit niet langer kan handhaven;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen;
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Wij communiceren met het bestuur van de vennootschap onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Lelystad, 1 juni 2017

MTH accountants & adviseurs B.V.

Was getekend

drs. B. Tinge RA

aqua
minerals

Colofon

Uitgave

AquaMinerals B.V.
Groningenhaven 7
Postbus 1072
3430 BB Nieuwegein
Tel: 030 – 60 69 721

website: www.aquaminerals.com
e-mail: info@aquaminerals.com

Ingeschreven in het Handelsregister
van de Kamer van Koophandel
te Utrecht onder nummer 30130247

Redactie, vormgeving en productie

Skrebbel Communicatie, Rosmalen
Melding ontwerp enzo, Oisterwijk

Fotografie

Iris Wuijster, Rosmalen
FMD, Dirk van Straaten, IJsselstein

Cartoons

Studio Bajo, 's-Hertogenbosch

Drukwerk

CS Grafimedia, Schijndel

Juni 2017

www.aquaminerals.com